

Fundamenten: brood - wijn - tafelgemeenschap: (3) Tafelgemeenschap

Lezing

Nu ik u toch aanwijzingen geef: ik kan u niet prijzen om uw samenkomsten. Die doen meer kwaad dan goed. Om te beginnen: ik hoor dat er bij uw samenkomsten in de gemeente verdeeldheid heerst, en tot op zekere hoogte geloof ik dat ook. Het is onvermijdelijk dat er partijvorming onder u is, zodat duidelijk wordt wie van u betrouwbaar is. Maar bij uw samenkomsten is nu geen sprake van een maaltijd van de Heer. Bij de maaltijd die u houdt zorgt iedereen alleen voor zichzelf, zodat de een honger heeft en de ander dronken is. Hebt u soms geen eigen huis waar u kunt eten en drinken? Of veracht u de gemeente van God en wilt u de armen onder u vernederen? Wat moet ik hierover zeggen? Moet ik u soms prijzen? Op dit punt zeker niet!

Want wat ik heb ontvangen en aan u heb doorgegeven, gaat terug op de Heer zelf. In de nacht waarin de Heer Jezus werd uitgeleverd nam Hij een brood, sprak het dankgebed uit, brak het brood en zei: 'Dit is mijn lichaam voor jullie. Doe dit, telkens opnieuw, om Mij te gedenken.' Zo nam Hij na de maaltijd ook de beker, en Hij zei: 'Deze beker is het nieuwe verbond, dat door mijn bloed gesloten wordt. Doe dit, telkens als jullie hieruit drinken, om Mij te gedenken.' Dus altijd wanneer u dit brood eet en uit de beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat Hij komt.

1 Kor 11,17-26 (NBV21)

Overweging

De gemeente, de tafelgemeenschap in Korinthe, ... dat was blijkbaar een zootje ongeregeld! Mooie woorden over Liefde en Samenhorigheid. Maar de realiteit was blijkbaar helemaal anders!

Korinthe was een grote, bruisende Griekse havenstad met een zeer diverse bevolking: slaven en vrijen, armen en rijken, Grieken en Joden, ... Een samenleving met grote spanningen en contrasten. Er was ook een kleine groep christenen. Ook deze groep was ongetwijfeld heel divers samengesteld, dat horen we in de brief die Paulus aan de christenen van Korinthe schreef.

Een gedeelte van de brief van Paulus gaat over de maaltijd van de Heer. Met 'Heer' bedoelt hij dan Jezus. De brief aan de Korintiërs is de oudste schriftelijke bron die verwijst naar het laatste avondmaal van Jezus met zijn leerlingen. Paulus beroept zich op een levende mondelinge overlevering.

Als we tegenwoordig de maaltijd van de Heer vieren is dat redelijk sober: een klein stukje brood en een klein slokje wijn. Misschien is deze maaltijd te doorgedreven gestileerd? Het is alvast fijn er nog iets zintuigelijk van een échte maaltijd in te herkennen ... zoals twee weken geleden met die stukken desembrood (gebakken door de drempeliers). Heel lekker én voedzaam was het! En het is al eens fijn dat het écht lekkere wijn is, zoals de wijn die Kevin vorige week meebracht.

Maar ergens versta je ook dat men er op een bepaald moment voor gekozen heeft om de maaltijd van de Heer enigszins te stileren. In Korinthe was dat een echt feestmaal. Maar het was geen feest voor iedereen. De maaltijd werd gehouden in het huis van een wat rijker gemeentelid. Hij had een groot huis, waar plaats was voor iedereen. Aan het einde van de middag druppelden de eerste mensen binnen. Het zijn mensen die hun zaakjes goed voor elkaar hebben, die niet hard hoeven te werken voor hun geld. Het zijn echte levensgenieters die zich graag tegoed doen aan spijs en drank.

Niet iedereen in Korinthe had het zo goed. Andere leden van de gemeente moesten hard werken voor weinig geld. Zij konden pas aan het begin van de avond komen. Ze hadden honger, maar er was haast niets meer over. De rijken zijn al wat aangeschoten geraakt door de wijn. Het zou zelfs kunnen dat er voor de laatkomers zelfs geen plaats meer was in de eetkamer en ze daarom naar de hal worden verwezen. Ze lijken een soort tweederangleden.

Zo'n toestanden hebben we hier in de Lier nog niet meegemaakt? Maar zijn wij dan zoveel beter? Ik denk toch dat het eigen is aan de mens. Onlangs was ik aanwezig op de receptie bij de opening van het academiejaar in de hogeschool. Na twee uur plechtige toespraken, het was intussen middag geworden, hadden de aanwezigen blijkbaar toch wat honger gekregen. Maar de hapjes en broodjes waren ietwat beperkt of er was meer volk dan verwacht. Met een groepje gespreksgenoten, mensen die rond me stonden, deden we moeite om ons zo strategisch op te stellen dat er toch al eens een hapje in onze richting kwam. Mijn vroegere buurvrouw zei altijd: "*t leven is voor de rappe*". Maar er zullen zeker genodigden zijn geweest die géén hapje of broodje hebben gekregen. Ook hier, in de Lier, moeten we telkens opnieuw afspraken maken zodat iedereen aan het woord en tot zijn recht kan komen. Het blijft een zoektocht.

Maakt Paulus zich kwaad over zo'n toestanden? Ja! Distantieert hij zich daarom volledig van deze troep? Nee! Paulus beseft dat dit eigen is aan de mens. In de bijbel: geen vals idealisme! Je vindt in de bijbel weliswaar verhalen van absolute harmonie en eensgezindheid. In Handelingen bijvoorbeeld: "*Ze leefden eendrachtig samen. Geen van hen beschouwde zijn bezittingen als zijn persoonlijke eigendom, want ze hadden alles gemeenschappelijk.*" (Hnd. 4, 32). Even verder in de Korintiërsbrief

noemt Paulus de gemeenschap 'het lichaam van Christus': *"Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit."* (1 Kor. 12, 27).

Welke verhalen en beelden zijn nu 'waar'? Volstreekte eenheid en harmonie of verdeeldheid en conflict? Die twee realiteiten uit elkaar halen getuigt van een gebrek aan creatieve verbeelding. De cisterciënzer monnik Thomas Merton schreef: *"Wij zijn al één, maar we denken dat dit niet zo is. Wat we moeten zien te herwinnen is onze oorspronkelijke eenheid. Wat we moeten zijn is wat we nu al zijn."*

Dat is ook de perceptie van tijd die spreekt uit de Paulusbrieven. We hoorden zonet: *"Doe dit om mij te gedenken. Dus altijd wanneer u dit brood eet en uit de beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat hij komt."* Het Rijk Gods is hier en nu én tegelijkertijd weten we dat de hele schepping nog altijd in barensweeën zucht en lijdt. En toch: eens gegeven blijft gegeven! In die spanning mogen we staan. Totdat Hij komt.

De spiraal is een bruikbaar beeld om de tijd (vanuit een gelovig perspectief) voor te stellen. Een spiraal respecteert de cirkelvorm, de cyclus van de seizoenen (noodzakelijk om graan en druiven te laten groeien, rijpen, oogsten, ...) en tegelijk heeft de spiraal ook een openheid, een toegroeien naar een toekomst. Die toekomst is er al, hier en nu, ... en tegelijkertijd mogen we er verder naar toe groeien. Eenheid en harmonische samenhang zijn ons gegeven. Harmonie, eenheid en gemeenschap waar iedereen tot zijn recht kan komen, zijn ons gegeven. We mogen dit vieren en bezingen. En tegelijkertijd mogen we levenslang oefenen om dit geschenk te leren accepteren. Gelukkig zijn er plaatsen waar we dit kunnen oefenen.

In de Oude Brouwerij van Viersel, een plaats waar ik graag af en toe kom, is een bijzonder ritueel het samen eten van het drie-uurtje. Nee, niet het vier-uurtje! In de Brouwerij wordt alles nét een beetje anders gedaan. Een drie-uurtje is meestal rijkelijk: thee, fruit, ...iemand brengt een taart of cake mee, ... Aanvallen dan maar? Nee, het bijzondere aan het drie-uurtje is dat je niet zelf mag nemen maar dat je anderen bedient. Een heel mooie gewoonte, maar helemaal niet gemakkelijk. Het gebeurt wel eens dat iemand op zijn honger blijft zitten en vergeten lijkt te worden. Maar meestal is het drie-uurtje een echt feest. Een feest, een geschenk. We mogen leren om het steeds opnieuw te ontvangen.

'Gemeenschap' kun je ook voorstellen als een spiraalvorm. Ook dat heb ik geleerd door het Leven in de Brouwerij. De Brouwerij is een afwisselingsgemeenschap. Dat betekent dat je er mag komen, maar nooit langer dan drie nachten mag verblijven. Er komen dan ook regelmatig, onaangekondigd, nieuwe mensen toe waardoor je dus samenleeft met de mensen die je min of meer toevallig gegeven zijn. Nieuwe mensen moeten onthaald worden alsof het leven ervan afhangt. Dit wordt uitgedrukt door het aanbieden van een glas fris water of een kop warme thee. Telkens iemand nieuw bij de groep komt verandert de hele dynamiek van die groep. Ook dit is een interessante oefening. Het leert je gemeenschap zien als iets dat geen afgesloten geheel is, maar als iets bewegelijk. Er is wel een kern, maar die is niet in zichzelf besloten. Het is een kern die zich moet openen om te kunnen groeien.

Het is een beeld dat mogelijkheden biedt om de gemeenschap ruimer te zien dan een groep met een vaste ledenlijst. Ja, het is mooi als we elkaars adressen en telefoonnummers zouden kennen, zolang dit niet uit-sluitend werkt. Er zijn ook andere manieren om ergens bij te horen.

Als we het hebben over onze 'Lier-gemeenschap' mogen we dat heel breed definiëren. Jezus vormde tafelgemeenschap met een kleine vaste groep mensen die hij samengeroepen heeft. Maar hij gaat

ook in op uitnodigingen van mensen waarvan niet gezegd werd dat ze hem verder (in de letterlijke zin van het woord) volgden, ik denk nu aan Zacheüs uit het Lucasevangelie.

Dit jaar zullen opnieuw twee jonge mensen 'over de drempel' komen. We verwelkomen hen op deze manier uitdrukkelijk in onze gemeenschap. De afgelopen jaren zijn verschillende jongeren hier drempelier geweest. Het is uitzonderlijk dat zo'n drempelier later definitief vast deel gaat uitmaken van deze gemeenschap. Daarom is het goed te onderzoeken hoe andere vormen van gemeenschap mogelijk zijn, hoe we deze jonge mensen kunnen ondersteunen. Niet om ze hier te houden of 'terug' hier te krijgen, wel om te supporteren in de weg die zij gaan.

Zo moege het zijn.

Mieke Feijtraij & Tommy Vandendriessche
De Lier, 9 oktober 2022

Inspiratie:

Mark Veurink in: <https://www.kerkinfraneke.nl/sermons/1-korintiërs-1133-verkondig-jezus-door-te-delen-avondmaal/>

Timothy Radcliffe (2022) "*Leven in volheid*" - Skandalon/Halewijn, pag. 278-301 (citaat Thomas Merton op pag. 280).

Jan Lambrecht (2001) over 1 Korintiërs in: "*Internationaal commentaar op de bijbel*" - Kok Kampen/Averbode.